

Innst. O. nr. 73

(2005-2006)

Innstilling til Odelstinget fra justiskomiteen

Ot.prp. nr. 54 (2005-2006)

Innstilling fra justiskomiteen om lov om endringer i straffeprosesslova m.m. (sakshandsaminga i Kommisjonen for gjenopptaking av straffesaker m.m.)

Til Odelstinget

1. SAMMENDRAG

1.1 Innhaldet i proposisjonen

I proposisjonen legg departementet fram forslag om enkelte endringar i reglane om kommisjonen for gjenopptaking av straffesaker. Dei fleste endringane gjeld sakshandsaminga i kommisjonen, men proposisjonen inneheld også forslag om enkelte andre endringar i straffeprosesslova og i straffelova.

Departementet foreslår at straffeprosesslova får reglar om kva for høve den som har kravd gjenopptaking av ei straffesak, skal ha til å trekkje kravet tilbake etter at kommisjonen har tatt det til følgje. Forslaget går ut på at den som har kravd gjenopptaking, kan ta kravet tilbake inntil hovudforhandlinga under den nye behandlinga tek til, og - når motparten samtykkjer - inntil hovudforhandlinga er avslutta. Eit krav om gjenopptaking frå påtalemakta til gunst for domfelte skal likevel ikkje kunne trekkjast tilbake utan samtykke frå den domfelte etter at kommisjonen har gjort vedtak om gjenopptaking og den domfelte er underretta om vedtaket. Ved tilbakekall i samsvar med desse reglane skal saka ta slutt ved at den domstolen som skulle handsame saka, hever saka. Dersom saka ikkje har kome fram til denne domstolen, vert saka avslutta ved at kommisjonen gjer om vedtaket om gjenopptaking.

Vidare inneheld proposisjonen eit forslag som vil gje kommisjonen høve til å nekte den domfelte og forsvararen innsyn i opplysningar ut over det som

ligg i dagens reglar. Forslaget går ut på at kommisjonen kan nekte innsyn i opplysningar når dette er strengt naudsynt for å unngå fare for eit alvorleg brotsverk mot liv, helse eller fridom. Før kommisjonen gjer eit slikt vedtak, skal han innhente ei fråsegn om trusselen frå politiet. I proposisjonen er det uttalt at spørsmålet om kva for reglar vi bør ha om høve til å nekte innsyn vil bli vurdert i ein større samanheng i løpet av få år, slik at forslaget her er av mellombels karakter.

I proposisjonen legg departementet også fram forslag om å lovfeste at kommisjonen sine avgjerder om salær er endelege, dvs. at dei ikkje kan klagast inn for andre forvaltningsorgan eller for domstolane, og om at kommisjonen kan nemne opp støtteadvokat for den som er krenkt i saka. Vidare foreslår departementet ei endring i reglane om grunngjeving av kommisjonens avgjerder etter straffeprosesslova § 397 tredje ledd første punktum, og ein regel om at det kan skrivast ut politiattest for leiaren, nestleiarane, medlemmene og dei tilsette i kommisjonen og for andre som gjer arbeid eller teneste i saker for kommisjonen.

Forslaga til endring i straffelova 1902 gjeld i hovudsak § 132 a, og går ut på at jamvel den som har kravd gjenopptaking av ei straffesak, som har gitt forklaring til kommisjonen eller som arbeider eller gjer teneste for kommisjonen skal reknast som ein aktør i rettsvesenet, og såleis nytte godt av vernet etter dette straffebudet. Vidare foreslår departementet at ikkje berre den som har reist søksmål i ei sivil sak, men kvar ein som er part i ei sivil sak, er ein aktør i rettsvesenet. Departementet foreslår også at ei tilvising i straffelova § 408 andre ledd til straffelova § 398 blir fjerna. Forslaget er ein konsekvens av at § 398 er oppheva.

Endeleg har proposisjonen forslag om ein forskriftsheimel i straffeprosesslova § 102, knytt til regelen om at påtalemakta kan nemne opp forsvarar.

Departementet ser ikkje at forslaga i proposisjonen vil få nemnande økonomiske eller administrative konsekvensar. Eventuelle meirkostnader som følgje av lovendingane vil bli dekt innanfor dei ordinære budsjetttrammene.

2. KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, lederen Anne Marit Bjørnflaten, Thomas Breen, Ingrid Heggø og Hilde Magnusson Lydvo, fra Fremskrittspartiet, Jan Arild Ellingsen, Solveig Horne og Thore A. Nistad, fra Høyre, Elisabeth Aspaker og André Oktay Dahl, og fra Sosialistisk Venstreparti, Olav Gunnar Ballo, viser til at Regjeringen i Ot.prp. nr. 54 (2005-2006) Om lov om endringar i straffeprosesslova m.m., foreslår at det innføres en forskriftshjemmel i straffeprosessloven som gjør det mulig å gi retningslinjer om påtalemyndighetens oppnevning av forsvarere. Komiteen har merket seg at en slik hjemmel er nødvendig for å kunne sette i kraft blant annet en endring i straffeprosessloven § 183 fra 2002 om utvidet frist for å kunne fremstille noen for varetektsfengsling, jf. Ot.prp. nr. 54 (2005-2006) side 15 om endring av straffeprosessloven § 102. Komiteen slutter seg til dette forslaget og viser til den nærmere begrunnelsen for dette i proposisjonen.

Komiteen viser til at det er behov for en nærmere lovregulering av hva som skal skje når et krav om gjenopptakelse blir trukket tilbake. Komiteen støtter Regjeringens forslag i proposisjonen og begrunnelsen gitt for dette.

Komiteen har merket seg at det blant høringsinstansene er ulike syn på forslaget om å nekte innsyn i opplysninger når innsyn kan gi fare for alvorlige brudd mot liv, helse eller frihet. Komiteen legger til grunn at det i noen få, særskilte tilfeller kan være slik at innsynsnekt er den eneste måten å sikre et vitne på. Komiteen viser til at departementet legger til grunn en snever unntaksregel, men komiteen har merket seg at det foreligger ulike tilnærminger til hvor snevert unntaksregelen bør utformes. Komiteen viser til at unntaksregelen om innsynsnekt forutsettes evaluert i sammenheng med den helhetlige vurderingen av spørsmål om innsyn senere, og ber samtidig om at departementet i dette arbeidet følger opp Datatilsynets påpekninger med sikte på å presisere definisjonen av "frihet" ytterligere med sikte på en klargjøring av regelverket.

For øvrig har komiteen ingen merknader og slutter seg til Regjeringens forslag.

3. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Odelstinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om endringar i straffeprosesslova m.m.
(sakshandsaminga i Kommisjonen for gjenopptaking av straffesaker m.m.)

I

I straffelova 22. mai 1902 nr. 10 blir det gjort følgjande endringar:

§ 132 a andre ledd skal lyde:

- Med aktør i rettsvesenet menes den som
- har anmeldt et straffbart forhold, *har begjært gjenopptakelse av en straffesak* eller *er part i en sivil sak*,
 - har avgitt forklaring for politiet, *for retten eller for gjenopptakelseskommisjonen*,
 - arbeider eller utfører tjeneste for politiet, påtalemyndigheten, domstolen, kriminalomsorgen *eller gjenopptakelseskommisjonen*,
 - er forsvarer, bistandsadvokat eller prosessfullmektig, eller
 - vurderer å foreta en slik handling eller å påta seg et slikt arbeid eller en slik tjeneste.

§ 408 andre ledd skal lyde:

Dog blir forseelser etter § 391 a og etter § 404 alltid å påtale av det offentlige, når det finnes påkrevd av allmenne hensyn.

II

I straffeprosesslova 22. mai 1981 nr. 25 blir det gjort følgjande endringar:

§ 102 andre ledd skal lyde:

Kongen kan gi nærmere regler om påtalemyndighetens oppnevning av forsvarer, herunder om rett til å bringe påtalemyndighetens avgjørelse inn for tingretten.

Det som er andre ledd i dag blir tredje ledd.

§ 395 andre ledd skal lyde:

Kommisjonens leder utnevnes av Kongen i statsråd for en periode på 5 år uten adgang til gjenutnevning. Kommisjonens øvrige medlemmer og varamedlemmer oppnevnes av Kongen i statsråd for en periode på 3 år med adgang til én gjenoppnevning. Dersom kommisjonen ellers ikke vil være vedtaks-

før, kan stedfortredere for kortere tid eller for en enkelt sak oppnevnes av departementet. *Det kan kreves utstedt uttømmende politiattest for lederen, nestlederen, medlemmene og de ansatte i kommisjonen og for andre som utfører arbeid eller tjeneste i saker for kommisjonen.*

§ 397 andre og tredje ledd skal lyde:

Kommisjonen kan oppnevne offentlig forsvarer for siktede når særlige grunner tilsier det. Reglene i §§ 101–107 gjelder i så fall tilsvarende. *Kommisjonen kan oppnevne bistandsadvokat for fornærmede etter reglene i §§ 107 a–107 d så langt de passer. Kommisjonens beslutninger etter § 78 andre ledd om godtgjørelse til forsvarer og bistandsadvokat er endelige.*

Gjelder begjæringen en avgjørelse som etter sin art ikke kan gjenopptas, eller inneholder den ingen grunn som etter loven kan føre til gjenopptakelse, kan kommisjonen uten nærmere behandling forkaste begjæringen etter reglene om kjennelse. Det samme gjelder hvor begjæringen av andre grunner åpenbart ikke kan føre frem. Avgjørelsen kan tas av kommisjonens leder eller nestleder. *Når en avgjørelse etter første punktum ikke byr på tvil, kan den treffes uten annen begrunnelse enn en henvisning til bestemmelsen her.*

§ 398 tredje ledd skal lyde:

Når det er strengt nødvendig for å unngå fare for en alvorlig forbrytelse mot noens liv, helse eller frihet, kan kommisjonen nekte domfelte og forsvareren innsyn i opplysninger. Før avgjørelsen treffes, skal kommisjonen innhente uttalelse fra politiet.

Det som er tredje ledd i dag blir fjerde ledd.

§ 399 skal lyde:

Reglene om kjennelse gjelder for kommisjonens avgjørelse av om gjenopptakelse skal tillates. Fem

medlemmer hvorav tre med juridisk embetseksamen avgjør om begjæringen skal tas til følge. Reglene i § 54 får ikke anvendelse. *Kommisjonen kan omgjøre en avgjørelse om gjenopptakelse når den som har begjært omgjøring trekker begjæringen og § 400 tredje ledd ikke er til hinder.*

§ 400 andre og tredje ledd skal lyde:

Er dommen som skal gjenopptas avsagt av tingretten, sender kommisjonen sin avgjørelse til lagmannsretten, som peker ut en tingrett med tilgrensende rettskrets til å behandle *saken*. Er dommen avsagt av lagmannsretten, sender kommisjonen sin avgjørelse til Høyesteretts kjæremålsutvalg, som peker ut en lagmannsrett med tilgrensende rettskrets til å behandle *saken*. Er dommen avsagt av Høyesterett, behandles saken på nytt av Høyesterett. *Dersom særlige grunner taler for det, kan saken henvises til ny behandling ved en domstol som ikke har tilgrensende rettskrets.*

Er gjenopptakelse besluttet, kan den part som har begjært gjenopptakelse, trekke begjæringen tilbake inntil hovedforhandlingen begynner, og når motparten samtykker, inntil den er avsluttet. Når en begjæring om gjenopptakelse fra påtalemyndigheten til gunst for en domfelt er tatt til følge, og den domfelte er underrettet om avgjørelsen, kan påtalemyndigheten bare trekke begjæringen med samtykke fra den domfelte. Er saken innkommet til den rett som skal behandle den etter første og annet ledd, heves saken.

III

Ikraftsetjing

Alle endringane med unnatak av endringa i straffeprosesslova § 102 tek til å gjelde straks.

Endringa i straffeprosesslova § 102 gjeld frå det tidspunktet Kongen fastset.

Oslo, i justiskomiteen, den 8. juni 2006

Anne Marit Bjørnflaten

leder

André Oktay Dahl

ordfører

